

TÜRK MÜZİĞİ İÇİN YENİ BİR NOTA YAZIM SİSTEMİ ÖNERİSİ

İsmail Hakkı YALAZ

Müzik, en yalın anlatımla, canlı üzerinde etki oluşturan ses motifleridir. Bu etkili ses gruplarının bir araya getirilmesi işi: Yetenek, eğitim, birikim, esin, yaratıcılık, bilinç, sağduyu, özgüven gerektirir. Bütün bunlara ilave, sonu hiç gelmeyen bir emek ve uğraşı; tükenmeyecek bir sabır ve heves de işin cabasıdır.

Aramızda pek az kişi bu başarıyı sergileyebilmektedir: Onlar sanatçılardır.

Öneri, başta, toplumun bu çok değerli bireyleri olmak üzere; müziği iş, meşgale, mesele edinen, ona gönül veren herkese bir hizmet sunabilme gayreti ve çabasıdır.

Türk müziğinin halledilmiş gibi görünen, ancak bir türlü rayına oturtulamayan iki sorunu vardır:

1. Türk müziğinin sesleri nelerdir; nasıl elde edilmelidir;
2. Bu sesler ile yapılan müzik, içerdiği sanatsal değer ziyan edilmeden nasıl yazılıp okunacak, nasıl kültür hazinemize kazandırılacaktır.

Birinci şıkta belirtilen konu pek çok kişi tarafından ele alınmakta ise de bir türlü bütün müzik camiasını tatmin edici bir neticeye ulaşılamamaktadır. Beklide bu nedenle ikinci şık üzerinde ciddi bir çalışmaya bir türlü sıra gelmemekte; bunun yanı sıra “İşte ortada bir nota yazım sistemi var; hem bir şekilde yabancılar da bununla müziğimiz hakkında bir fikir edinebilmektedirler, şimdi bunun sırası mı!” diye düşünülmektedir. Oysa hali hazırda kullanılan nota yazım sistemi, batı müziği nota yazım sisteminin, bir ölçüde müziğimize uyarlanmış şeklidir; yeterli olmadığı hususunda pek çok eleştiri dile getirilmiştir. Türk müziği ile uğraşan kişiler, zaman zaman daha uygun bir yazılım sistemine gereksinim olduğunu belirtmektedirler. Örneğin: Makam: Hicaz; Usul: 9/8 aksak diye belirttikten sonra eserin içeriğini do re mi vb gibi seslerle ve kullanımı her zaman sıkıntı yaratan özel diyez bemol işaretleri ile donatılmış bir diziye indirmek, makam algılamasını zayıflatmakta, eser ile iletişimi zora sokmaktadır. Ayrıca yabancılar da, sanıldığı gibi bu yazımdan müziğimiz hakkında yeterli bir fikir sahibi olamamakta; olan müzik kültürümüze olmaktadır.

Konumuz bu sesleri yazıp okumak olması nedeniyle, seslerle ilgili bazı hususları, genel hatları ile kısaca anımsamak yerinde olacaktır:

Müziğin işlevi etkisi, dinlenen ortama, görsel uyarılara göre değişebilsede temel olarak insanın işitme ve işittiğini algılama sistemine bağlıdır. İşitilen ses frekans bandı yaklaşık 20 c/s ile 20 000 c/s arasında yer almaktadır. Makam müziği genelde bu bandın daha dar bir bölgesini kullanmaktadır. Buda yaklaşık 150-2700 c/s arası bir bölümdür. Ancak bu bölüm insanın ses algılamasının hassas ve randımanlı olduğu, ayrıca müziğimizde kullanılan enstrümanların ve gene müziğimizde başat bir enstrüman olan insan sesinin yapısına uygun olması gibi nedenlere belirlenmiştir. Gene bu bölüm içinde yaklaşık iki oktavlık bir ses bandı müziğimizin yapıtaşları olan makamların çözümlenmesi için yeterli olabilmektedir.

Bu bant içinde, makamlarda kullanılmakta olan seslerin toplamı pratikte 60 civarındadır. Her makam bu seslerden bir ana skala düzenlenerek kurulmuş gibi görünse de, aslında makamlar üretilirken o makamı belirleyecek özgün seslere gereksinim duyulmuş ve sesler bu nedenle çoğalmıştır.

Esasen makam müziği, seslerden ziyade, üçlü, dörtlü beşli ses bloklarında, seslerin farklı konumlarında sıralanması ile elde edilen değişik cinslerden, tertip olunarak düzenlenen ses aralıklarını kullanmaktadır. Ayrıca makamlarda kullanılan seslerde, ve dolayısı ile ses aralıklarında oktav özdeşliği yoktur; yani bir makamın sesleri (skalası) pratikte yaklaşık iki oktavlık bir alana yayılmış gibidir, sesler arasındaki göreceli aralıklar, insan naturasına uygun olarak biri birileri ile, o makamın disiplini altında çalışmaktadırlar. Bazı makamların skalaları benzeşse de her makamın, skalasını kullanış tarzı da belirgin şekilde ayrıdır, kendine hastır.

Makam sistematığı kullandığı frekans bandı içindeki bütün manidar ses aralıklarını ve onlardan terkip olunacak cinsleri kullanma eğilimindedir. Sistem moda takip eder gibi (Geçmişte kullanılan bazı makamların daha az rağbet görmesi hatta unutulup yitmesi) insanın fizyolojik, psikolojik, sosyolojik ve konjonktürel yaşam tarzına; yaşadığı çağa uygun ses, dolayısı ile cinsleri değerlendirmekte, hali hazırda yoksa yenilerini yaratmakta ve hedef kitle olarak genelde “günün toplumu” almaktadır. Her makamın skalasındaki sesler ve dolayısı ile elde edilen aralıklar insanların müzikal naturasını tatmin etmek durumundadır. Yeni makamların üretilmesi ile, yada bazı makamların terki ile bu 60 civarındaki ses sayısının da artıp veya eksilebileceği aşikardır. Yani hiçbir surette seslerin sabitlenmesinden söz edilemez ve bu seslerin tümünü kapsayabilen; aralarındaki bağı tespit edebilen basit bir hesap şekli de yoktur. Bu haliyle makam müziği deneysel, ampirik bir yapı arz etmektedir; her zaman daha iyiye daha iyiye yaklaşırken kendini de günceller tarzıdır. Pek çok parametreyi, iç dinamiği, özünde barındırmakta olduğu besbelli ortadadır. Bu bağlamda makamlar birer anonim ürün görünümündedirler: Sanki bir sanatkar öncül girişimlerle işe başlamış daha sonra makama ülfet, rağbet arttıkça zaman içinde diğer sanatkarlar tarafından deneye yanıla geliştirilip zenginleştirilmiş; yaygınlaştırılmıştır; revaç bulmayanlar ise zaman içinde yitmiştir.

Ayrıca ses sistemleri doğal olarak açıktır. Makam müziğinde onu kapatmaya çalışmak umarsız bir çabadan öteye gitmeyecek; hele hele üstüne bir de tampere uygulamaya kalkışmak, makam müziğinin özgür yapısını temelden zedeleyecek bir yaklaşım olacaktır.

Makam müziğindeki geçki olgusuda, o makamda kullanılan tüm ses aralıklarının aynı aksta olmadığını hatta aynı kök frekanstan gelmediğini algılatır (dürter) tarzıdır. Belli bir makamda bestelenmiş bir eseri göçürme denilen teknikle örneğin üç dört ses tiz bir konuma aynı oranlardaki frekans aralıkları ile göçürsek bile eserin insanda yarattığı etki farklı olabilecektir. Aynı etkiyi sağlayabilmek için kullanılan frekans bandını kaydırmakla kalınmayıp ses aralıklarının da dolayısı ile sesleri de yeniden(!) düzenlemek gerekebilecektir; çünkü insan algılaması böyledir, çünkü bu yapılmadığı takdirde insanlar onu, sanki başka bir makam gibi algılayabilmektedirler.

Gözüken o ki makam müziği bu nedenle bir diya pazona bağlanmamıştır. Bidayetten beride böyle bir yaklaşım sergilenmemiştir. Diya pazon ve transpozisyon tekniğinden ziyade “Ahenk” mekanizması tercih edilmiş; her ahenk için uygun ölçülerde enstrüman üretilmiştir (Teknik olarak 12 adet ahenk olsa da ancak üçü dördü sıkça kullanılmaktadır).

Yukarıda saymaya çalıştığımız nedenlerden ötürü: Makam müziğinin sesleri; makamlarla tarif edilmiş seslerdir diyebiliriz. Çok rağbet gören makamların sesleri, yerlerine zamanla iyice oturmuş, makamlarına isim vermiş seslerdir. İnsan naturası onları benimsemiş bağrına basmış, geniş halk kitleleri tarafınca kabul görmüştür. Bazı makamlar ise zihinlerde aynı çekimi yaratamayıp unutulmuş, dolayısı ile sesleri de cinslerinde kaybolup gitmiştir. Bu bağlamda bir takım düz hesaplar neticesinde, “Makam müziğinin sesleri bunlardır; şimdi müziğinizi yapabilirsiniz” şeklinde bir yaklaşım, en hafif haliyle işi hafife almak, yada günümüzün moda söylemi ile ifade etmek gerekirse “zulümdür”.

Geçmişe bakıldığında, büyük emekler harcanarak düzülmüş yüzlerce ve yüzlerce makam ve buna bağlı onca eserin zaman içinde zayi ziyan olduğunu üzülen gözler görüyoruz. Şüphesiz bunda, yukarıda dile getirmeye çalıştığımız nedenlerin yanı sıra o zamanın iletişim imkanları, arşivleme ihmalleri, nota yazım sistemlerinin etkin, pratik ve kolay olmayışı, gibi etmenlerin de rolü büyük olmuştur. Ancak asıl nedenin bu makamlarda kullanılan sesler ve bu seslerden elde edilen cins uyumlarında aramak gerekir. Büyük olasılıkla geleneksel ses sistemimizin arsına fazlaca serpiştirilen ilave sesler, cinslerde aykırılıklar yaratmış, nağmelerin doğallığının bozularak zihin tarafından yadsınmasına sebep olmuştur.

Şüphesiz makam müziğimizin bir de usul yönü vardır. Bir 9/8’lik ritim ile Aksak tabir edilen usul arasında algılama farkı olduğu gerçektir. Bu hece vezni ile aruz vezni arasındaki farka benzer bir olgudur. Bu fark, sözlü müzikte, kendini daha çok hissettirmektedir. Özellikle gazel, uzun hava, bozlak, hoyrat vb eserler serbest usul (?) diye geçirtilmekte; uzun yıllar medyada, TRT yayınlarında izlediğimiz yorumcuların pek çoğu (konservatuar eğitimi almış olanlar da dahil) bu eserleri layığı ile yorumlayıp sunmakta güçlük çekmektedir; olay birkaç mahalli sanatkar ve tek tük meraklı müzisyenin omuzlarına yıkılıp kalmakta hak ettiği değere tam olarak erişememektedir.

Kültürümüzün önde gelen ve etkili unsurlarından biri olan müziğimizin, yukarıda kısaca değinmeye çalıştığımız özelliklerini, gelişimini, kısıtlamayacak; yolunu aydınlatacak, ona yeni olanaklar sağlayacak; basit işlek, kolayca öğrenilecek, kolayca yazılıp okunacak bir nota yazım sistemine kesin olarak gereksinimi olduğu apaçık ortadadır. Amacımız buna bir cevap şansı başlatabilmek, yaratabilmektir.

Başlangıçta birkaç önemli noktayı göz önünde bulundurmak yerinde olacaktır.

Kurulacak sistem :

1. Özde makam müziği için tasarlanmış olmalıdır;
2. Basit olmalıdır, özellikleri kolayca kavranabilmeli, çabuk alışılmalıdır;
3. Aşına olduğumuz unsurları içermelidir;
4. Kapsamlı olmalıdır, yapılacak işin her türlü gereksinimine misliyle cevap verebilmeli; ancak deneyim kazanıldıkça daha basit ve kolay uygulama tekniklerine indirgenilebilmelidir;
5. İşlek olmalıdır, teklemeyen yapılan işi hızlandırabilmeli, uygulayıcısına zaman kazandırılmalıdır;

6. Kolay taşınabilmeli, her ortamda kolayca uygulanabilmelidir;
7. Gelişime açık olmalıdır; insanlar onu geliştirebilmeli anonimleşebilmelidir;
8. Zihinsel işlemler için, sistemin simgesel modeli, işin gerçeği ile uyumlu olmalıdır;
9. Sistem bilgisayarda kolayca modellenip programlanılabilmelidir;
10. Çift korumalı olmalıdır, bir kapı kapanırsa diğerinden girilebilmelidir.

Önerilen sistemin, insan davranışlarına uygun olarak tasarlanmasına gayret gösterilmiştir. Şunu demek istiyorum: Evet aklımız var, bilimsel yöntemlerimiz var; ancak insan, ve onun davranışlarından, öğreneceğimiz, faydalanacağımız daha pek çok şey vardır elbette.

Yeri gelmişken, bir gözlemi paylaşmak isterim:

Deniz kenarında midye ayıklayan işçileri izleyenlerimiz olmuştur: Arkadaş elindeki kırık kaşık sapı benzeri bir aletle, midyeyi üç saniyede lop şeklinde ayıklayıp, içini su dolu leğene kabuklarını ise sepete atar! Biz o aletle, midyeyi üç saniyede değil üç dakikada zor ayıklarız, ona da ayıklama dersek; zira midye içi parça parça ezilmiş, sonradan dolma yapımında kullanılacak kabuklar kırılıp dökülmüş, bu arada elimizi de midye kesmiştir! Ama midye en kolay ve çabuk o alet ile ayıklanır; yığılmış midye dolu çuvallar onunla erir gider; üstelik keskin bile değildir zira suda ıslanıp börtlen parmaklar, çabucak kesilip yaralanabilir. Ancak bu basit, işlek ve zaman kazandırıcı aleti kullanmayı öğrenmek, alışmak gerekir; zor gibi gözüксе de püf noktaları var; insan anlayıp, öğrenip, kullandıkça alışıyor; iş görebiliyor.

Gene insan davranışları ile ilgili olarak:

Örneğin: İnsan yüzünü ele alalım. Onu meydana getiren unsurlar kaş, göz, burun, dudaklar vb. ne kadar çok çeşitli olurlarsa olsun, insan yüzünün zihnimizde kabul edilen bir modellemesi vardır. Binlerce, milyonlarca, insan yüzü, zihnimizde, neredeyse milisaniyede kontrolden geçer ve kabul görür. O yüzde, yani o yüz alanında gördüğümüz oluşum, zihin için geçerlidir. O yüzü meydana getiren unsurların, bir biriyle en ufak bir uyumsuzluğu, en ufak bir tuhafılık anında yadırganır; zihnimiz bizi ikaz eder, hatta elimizde olmadan ürpeririz.. Gene yüzdeki kırk kusur kasla kontrol edilebilen mimikler, gölgelenmeler, karşımızdaki insanın, davranışı, niyeti ve ruh hali hakkında önemli ip uçları aktarır zihnimize. Daha da ileri giderek, zihnimiz insan tipleri ile ilgili genellemeler yaparak, o tiplerle ilgili davranış biçimleri hakkında bizi hazırlıklı tutar.

Kısaca değindiğimiz hususlar, insan zihninin ilgi duyduğu alan hakkında, zihinsel modelleme yeteneğinin ne denli kapsamlı, güçlü, güvenilir ve işlek olduğu hakkında bir fikir vermektedir.

Sistem, sesler, ritimler ve müzikle ilgili diğer görevlerin rahatça ifade edilebileceği bir alan yaratıp bu alanın zihin tarafından kolayca modellenip repertuarına alınması esasına dayanmaktadır.

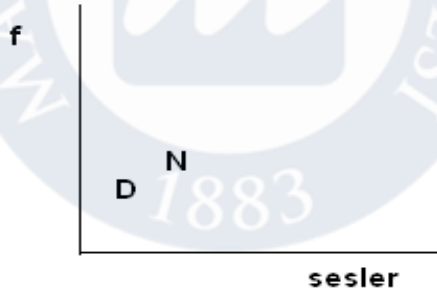
Önce bir müzik alanı tasarlıyoruz, bu alanda dikey eksen frekans yüksekliklerini, yatay eksen ses isimlerini belirtiyor. Dikey eksende yükseldikçe frekans yükseliyor. Bu alana bir ses yazmak istediğimizde şöyle davranıyoruz:

Burada örnek olarak bir çok makamda karar sesi olarak kullanılan Dügah sesini yazalım.

Aynı alana başka bir ses daha yazalım: Örneğin Neva sesini ilave edelim.

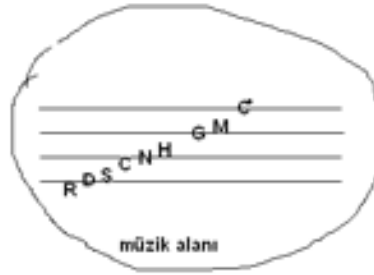
Şöyle bir şey olacaktır:

Bu alana, doğal dörtlü tabir edilen ses frekans hatlarını özsel yaptırım gücü, bir disiplin olarak ilave edildiğini kabul edelim. Bu durumda alanımızı grafik olarak şöyle gösterebiliriz:

Frekans ve sesler akslarını göz ardı edecek olur ve alanı seslerle doldurmaya devam edersek, şöyle bir manzara ile karşılaşacağız:

Burada görüldüğü gibi rast, düğah, segah, çargah, neva, hüseyini, gerdaniye, muhayyer ve tiz çargah seslerle kullanılmıştır. Gene görüldüğü üzere tiz çargahı belirtmek için C sesinin üst kısmına bir siyah nokta eklenmiştir. Benzer şekilde kaba çargahı belirtmek için C sesinin bu sefer alt kısmına bir siyah nokta eklenecektir. Aslında, ileride görüleceği üzere, nota yazımı sırasında buna gerek kalmayacaktır. Sistemi çift korumak için burada bu şekilde kullanılmıştır. Diğer “Kaba” ve “Tiz” ibareli sesler için aynı yöntem geçerlidir.

Bu kerte, makam müziğimizde kullanılan seslere ait, isim ve frekanslarının nominal olarak belirlendiğini kabul ediyor ve halen pratik olarak kullanılan nota isimlerini aşağıdaki şekilde kodluyoruz, şöyle ki:

Ana sesler:

Yegah = Y
Hüseyini aşıranı = H
Irak = I
Rast = R
Düğah = D
Segah = S

Çargah = C
Neva = N
Hüseyini = H
Evç = E
Gerdaniye = G
Muhayyer = M

Tiz segah = S'
Tiz çargah = C'
Tiz neva = N'
Tiz evç = E'
Tiz gerdaniye = G'

Ara sesler:

Geveşt = g
Kürdi = K
Dik kürdi = k
Uşşak = u
Buselik = B
Beyatı = b
Hisar = h
Hisarek = J
Şuuri = P

Zirgüle = Z
Acem = A
Mahur = m
Şehnaz = Ş
Dik şehnaz = y
Hicaz = O
Saba = W
Sünbüle = L
Tiz buselik = B

Pest bevatı = b
Pest hisar = h
Acem aşıranı = A
Dik acem = a

Kaba sesler:

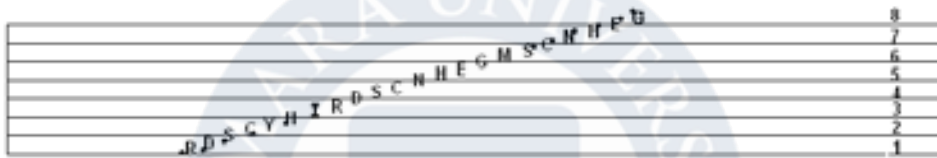
Kaba rast = R
Kaba düğah = D
Kaba segah = S
Kaba çargah = C

Görüldüğü üzere seslerin baş harflerini alfabe elverdiği nispette büyük harflerle kalanları küçük harflerle kodladık. Bu arada aynı isimde olup ancak kaba veya tiz diye anılan seslerde tizler için harfin üst ucuna; kabalar için harfin alt ucuna nokta ilave ettik. Yukarıda belirttiğimiz gibi, pratikte buna gerek kalmayacaktır. Sistemi çift koruyabilmek için böyle önerilmiştir, sisteme alışıldıktan sonra bu noktalar kendiliğinden düşecektir.

Anlaşılabileceği üzere, sistemde diyez, bemol gibi, sesleri belirli ölçüde tizleştiren, pesleştiren işaretlere gerek kalmamaktadır. Ancak yeni makamların ortaya konması ile, kullanılan yeni makam

ve onun ilave ses veya seslerinin, kamu oyu ve bilim kurulunca kabulü sürecinden sonra sisteme kazandırılabilir. Bu süreç içinde yeni ses mevcut hangi sese yakınsa o ses üzerine konulacak inceltme veya kabalaştırma işareti ile (Yumuşak g üzerindeki işarete benzer) donatılıp yerine alıştırılarak kullanılabilir.

Bu müzik alanında, üç oktavlık bir ses bandı içinde yukarıda kodladığımız sesleri pesten tize doğru, aşağıdaki şekilde gösterebiliriz:

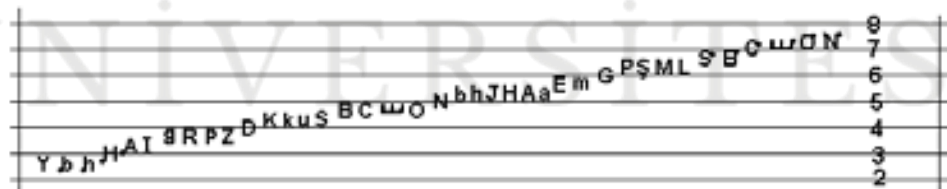

Anlaşılabildiği üzere müziğimizin ana seslerini kaba rast'tan tiz gerdaniye'ye kadar sekiz çizgi üzerinde gösterebiliyoruz, daha pest veya daha tiz sesler için çizgi sayısını artırabiliriz. Tabi ki yazılımda bu çizgilerin hepsi bulunmayacak, ileride göreceğimiz gibi, genelde üç çizgi yeterli olacaktır.

Burada çizgi üzerine düşen sesler tiz yönde bir birilerinin dörtlüleridir; bu görünüm telli müzik aletlerinde akort sırasını andırmakta, bir gerçeklik hissi uyandırmaktadır. Çizgi üzerindeki notalar örneğin düğah, neva, gerdaniye, hüseyni aşıranı gibi sesler aynı zamanda anahtardır, bu yazılım için önemlidir. Seslerin çizgiler üzerinde veya arasındaki yerleri göreceli olarak belirlidir, yani bir insan yüzündeki gözün kaşın ağzın burnun yeri gibi; bu özellik de yazılım için önemlidir.

Çizgi aralarındaki iki ana sestən pest olanı alt çizgiye tiz olanı üst çizgiye yakın olacak veya temas edecektir.

Gene, örneğin, Yegah ile Tiz Neva arasındaki sesleri detaylı olarak aşağıdaki gibi gösterebiliriz:

Bu bağlamda; grafik ve şekillere bağlı; aşına olduğumuz yazım sistemlerine benzer; basit, pratik, ancak hali hazırda kullanılan sistemlerle köklü kavram farkları; bunun yanında algılanabilme kazanımları olan bir sistem kuracağız.

Nota yazımı aşağıda görülen şekle benzeyecektir.

Görüldüğü gibi ikinci ölçüde orta çizgi nevedan gerdaniyeye anahtarlanmıştır. Tabi burada gerek sinmeden ziyade sistemin holografik yetisini belirtmek için uygulanmıştır.

Burada, ikilik çargah, dörtlük neva, sekizlik muhayyer, onaltılık hüseyini ve gerdaniye notaları kullanılmış; yani geri kalan yazım kod ve işaretleri hali hazırda kullanılan nota yazım sistemininkilerle ile aynı kalacaktır.

Gene görüldüğü gibi sesler alan üzerinde hem ses frekans kişiliği olarak, hem de pozisyon olarak tanımlanmakta dolayısı ile melodi akışı çift korumalı olarak tespit edilmektedir. Yakındaki sesler ile de bulunulan bölge ayrıca pekişmektedir. Bu müziğin algılanılması bakımından önemli bir faktördür.

Bir şarkı notasını yazmak istersek; örneğin:

HICAZ İRUMAYURİ SARKI
SENİ SEVDA ÇİCEGİM

Muzik: İbrahim UYGUN
Söz : Leyla SAZ

Usul : Ağır Akmak

Harfleri, soldan sağa, yukarıdan aşağı her yönden rahatlıkla ve seri olarak okumaya alışık olmamız nedeniyle müzikal akışın algılanması da aynı rahatlık ve çabuklukta olacaktır. Yeni başlayan bir öğrenci bile kısa sürede sesleri tanıma becerisi kazanacak; ses eğitimi ile de nota üç korumalı olarak zihinde modellenecektir.

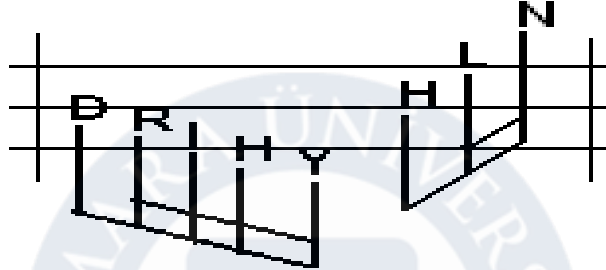
Gene sistemin algılanması, daha önce “insan yüzünün” algılanması olayında anlattığımız, önemli bir özelliği içermektedir. Nota yazımında kodlar yani harfler biraz yukarı biraz aşağı yazılsa bile değeri değişmeden net olarak algılanabilecektir.

Başka bir örnek:

Burada beşinci ölçüde Hüseyini aşıranı ve Hüseyini seslerini görmekteyiz. Bir oktav aralıklı sesler görüldüğü gibi, yazım pozisyonunu tabiri caizse hat pozisyonunda, göreceli olarak bir “çıt” yukarıda almaktadır. Bu özellik üç oktavlık bölgede büyük bir avantaj sağlamaktadır. Hüseyini aşıranı hat üzere olduğu için onun alt ucuna nokta koymayabilirdik. Nitekim aynı ölçünün son sesi tiz Neva’ın

üst ucuna nokta konmamıştır; hat alttan teğet olduğu için zaten tiz Neva olduğu bellidir. Gene burada tiz Neva’nın alt teğet hattını çizmeden uçuşur halde bıraksak bile, bölgesel pekişmeden dolayı, o sesin tiz Neva olduğu anlaşılacaktır; ayrıca normal Neva’nın hat üzerinde olduğunu, anahtar olduğunu biliyoruz. İnsan zihni bunu çok kolaylıkla algılayacaktır. Beşinci ölçüyü şu şekilde de yazabilirdik:

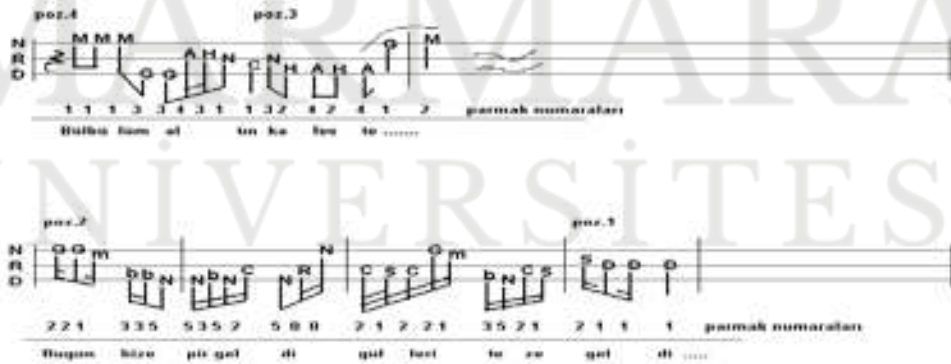

Yazımda sürekli anahtarlama mümkün olduğu için; deney kazanıldıkça bir eseri, iki hatta tek çizgi ile yazabilme imkanı olacak, tabir caizse sesler uçuşa geçecektir.

Bu özellik, değişik uygulamalara imkan sağlayacaktır. Sisteme alışıldıkça tek çizgi giderek çok amaçlı değerlendirilebilecek; benzetme yaparsak, joker gibi kullanılabilir. Örneğin, ut, keman, bağlama gibi telli çalgılarda, aşağıda sunulduğu gibi bir nota yazımı ile, aynı melodinin değişik tınırlarda yazılması mümkün olacaktır. Bu usta icracılar için önemli bir kolaylıktır.

Bir örnek verilmek gerekirse:

Dügah, rast, neva akortlu kısa saplı bir bağlamada: Melodiler, aşağıda görüldüğü gibi değişik pozisyonlarda yazılabilecektir:

Burada, pozisyon, parmak numaraları yazılmasa bile, melodilerin nasıl icra edileceği, rahatça ve çok hassas bir şekilde algılanabilecektir. Daha iyi bir yorum ve dinleti için, alternatif seslendirmeler rahatça yazılıp kaydedilecek sanatçıya büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

Örneğin aynı melodileri aşağıdaki gibi yazabiliriz.

Melodi, teller, ve bağlama klavyesinden oluşan gerçeklik, zihinde görsel olarak ilişkilendirilip modellenebilecektir.

Önerilen nota yazımında sesler ve ritim farklı şekiller ile kodlanıp ele alındığı için, usullerin daha belirgin vurgulanmasına olanak hazırlayacaktır.

Her notanın satırının üzerine usul çizgisi ilave edilebilecek, eser usul yönünden modüle edilebilecektir. Günümüz teknolojik imkanları ile eserin usul modülasyonlu alternatif seçeneklerini irdeleme fırsatı olacaktır.

Örneğin:

Velveleli ağır aksak : Düm te ke tek kaa dü me düm ta-hek te ke

Netice olarak şunu arz etmek istiyorum:

Tarihin yazı ile başladığı tartışılmaz; alfabeler olmasaydı bu günkü medeniyete ulaşılması kim bilir ne kadar zaman alırdı. Şüphesiz her alfabenin kullanılan dile uygun olması, onun özelliklerini layıkıyla ifade edebilmesi gerekir; güzel Türkçe'mizin geçmişte uygun olmayan alfabe ile neler çektiği bilinmektedir. Eğitim sistemimizde bundan büyük bir şekilde etkilenmişti.

Dün dilimiz için durum böyleydi.

Bugün kültürümüzün göz bebeği müziğimiz için benzer durum söz konusudur.

Ne yazık ki bundan en fazla zarar gören toplumumuzun göz bebeği sanatçılarımızdır.

Bu gün evvel emirde yapılacak iş; üniversitelere bağlı bir bilim kurulu yönetiminde, yeterince geniş bir bestekar, icracı, yorumcu, dinleyici grubundan yararlanarak makam müziğinin (Daha doğrusu makamlar müziğinin) kullandığı ses bandındaki mevcut, kabul gören makam seslerinden başlayarak, bunların (Yerinde tabir edilen “Nominal”) isim ve frekanslarını belirlemek ve teşkil olunan cins haritalarını çıkartmaktır. Günümüz imkanları ile (TV, Bilgisayar, İnternet ve diğer İletişim teknolojileri) geniş kitlelere ulaşılp, karşılıklı bilgi akışı ile, sağlıklı, istatistiksel değerlere ulaşmak mümkün olacak; zaman içinde, dönem dönem yapılan düzeltmeler ile müziğimiz sağlam bir yapı ve teoriye kavuşturulacaktır. Pek tabi bu süreçte makam müziğimiz kendi mecrasında devam edecektir. Ortaya atılacak ses, dolayısı ile teşkil olunacak cinsler, kurulan makamlar camiadan kabul sinyalleri almaya başlayınca, tabir caizse trene hareket halinde iken atlanılacaktır.

Önerilen yeni yazım sistemi ise en azından, üretilen bu güzel eserlerin, değerlerine en ufak bir hanel gelmeden, kolayca yazılıp okunmasına olanak sağlayacak yolu açacaktır.

Bütün bu emeklerin karşılığı, iyi donatılmış sanatçılarımızın, kültür hazinemize kazandıracağı, dinlemekten haz duyacağımız, bizi onurlandıracak, yaşamımızı taçlandırarak, nadide eserleri olacaktır. Ne mutlu!

Saygılarımla,

Beykoz, Aralık, 2010

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ